

BÜTÜN ÖYKÜLERİ 3

JULIO CORTÁZAR

KENDİME ANLATTIĞIM

HİKÂYELER

Çeviri: SÜLEYMAN DOĞRU

4. BASKI

can
modern

JULIO CORTÁZAR

KENDİME
ANLATTIĞIM
HİKÂYELER
BÜTÜN ÖYKÜLERİ 3

Can Modern

Kendime Anlattığım Hikâyeler, Julio Cortázar

İspanyolca aslından çeviren: Süleyman Doğru

Cuentos Completos 3: Un tal Lucas, Queremos tanto a Glenda, Deshoras

İlk basım (çeviriye kaynak alınan basım): Punto de Lectura, 2007

© Julio Cortázar vârisleri, 1945, 1951, 1956, 1964

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2019

4. basım: Kasım 2023, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Editör: Emrah İmre

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık
San. Tic. Ltd. Şti.

Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü-İstanbul
Sertifika No: 52098

ISBN 978-975-07-4132-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JULIO CORTÁZAR

KENDİME
ANLATTIĞIM
HİKÂYELER
BÜTÜN ÖYKÜLERİ 3

ÖYKÜ

İspanyolca aslından çeviren

Süleyman Doğru

♥can

Julio Cortázar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Seksek, 1988

Ötekinin Rüyası / Bütün Öyküleri 1, 2016

Ayak İzlerinde Adımlar / Bütün Öyküleri 2, 2017

Andrés Fava'nın Güncesi, 2018

Sınav, 2018

Hayvan Hikâyeleri, 2019

Oyunun Sonu, 2019

JULIO CORTÁZAR, 1914'te Brüksel'de doğdu. Arjantin'de öğrenim gördükten sonra, öğretmenlik ve çevirmenlik yaptığı sıralar, Perón hükümetinin uygulamalarından duyduğu düş kırıklığıyla ülkesini terk ederek Paris'e yerleşti. 1981'de Fransız uyruğuna geçti ama Arjantin yurttaşlığından da ayrılmadı. 1950'li yıllarda yayımlanan *Hayvan Hikâyeleri*, *Oyunun Sonu* ve *Gizli Silahlar* adlı öykü kitaplarını 1963'te yayımlanan *Seksek* romanı izledi. Bugün yazarın başyapıtı sayılan *Seksek*, geleneksel romanın olay örgüsünü altüst eden, belirli bir sona bağlanmayan açık uçlu bir romandır. Cortázar'ın öteki önemli yapıtları arasında *Manuel'in Kitabı* ve *Mırıldandığım Öyküler* sayılabilir. Edgar Allan Poe'nun yapıtlarını İspanyolcaya kazandıran Cortázar, son yıllarında kendini insan hakları davalarına adadı ve UNESCO'da çalıştı. 1984'te Paris'te öldü.

SÜLEYMAN DOĞRU, 1969'da Keşan'da doğdu. İlköğrenimini Keşan'da, ortaöğreniminiyse İstanbul'da, Galatasaray Lisesi'nde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 1998'de mezun oldu. Institut Catholique de Paris'te kütüphanecilik ve dokümantasyon formasyonu aldı. İspanyolca ve Fransızcadan çok sayıda çevirisi bulunmaktadır.

İçindekiler

LUCAS DİYE BİRİ

I

Lucas, Hidrayla Savaşları.....	19
Lucas, Alışverişleri.....	22
Lucas, Vatansızlığı.....	26
Lucas, Şovenizmi	27
Lucas, Bahçeseverliği.....	29
Lucas, İletişimleri.....	31
Lucas, İnterpolasyonları	33
Lucas, Konsersizliği.....	35
Lucas, Gerçeklik Eleştirileri	37
Lucas, İspanyolca Dersleri.....	39
Lucas, Ekolojik Meditasyonları	42
Lucas, İç Konuşmaları.....	44
Lucas, Konferanslıktaki Yeni Maharetleri.....	47
Lucas, Hastaneleri (I)	52

II

Açıklamaların Gittiği Yer	59
Sessiz Yolcu.....	60
İnanın, Aynıısı Bizim de Başımıza Gelebilirdi.....	65

Aile Bağları	67
Öteki Tarafa Nasıl Geçilir?	69
Küçük Bir Cennet	71
“Erkek” Sanatçıların Yaşamları	74
Dokusal Eğilimler	80
Poligraf Kime Denir?	83
Demiryolları Üstüne Gözlemler	86
<i>Gofio</i> Havuzunda Yüzerken	88
Aileler	91
<i>Now Shut Up, You Distasteful Adbekunkus</i>	92
Aşk 77	94
Kamu Hizmetlerinde Yenilikler	95
Şaka Maka, Önden Gidenler Altı Oldu	102
Ayrılış Diyalogu	104
Günbatımı Avcısı	106
Tutsak Olma Biçimleri	109
Bakışın Yönü	113

III

Lucas, Gezgin Şarkıları	121
Lucas, Utangaçlıkları	124
Lucas, Tüketim Toplumuyla İlgili İncelemeleri	127
Lucas, Arkadaşları	128
Lucas, 1940’lardaki Ayakkabı Boyatmaları	134
Lucas, Doğum Günü Hediyeler	136
Lucas, Çalışma Yöntemleri	139
Lucas, Partizan Tartışmaları	140
Lucas, Travma Terapileri	145
Lucas, Soneleri	148
Lucas, Rüyaları	155

Lucas, Hastaneleri (II)	156
Lucas, Piyanistleri	163
Lucas, Uzun Yürüyüşleri.....	165

GLENDAYI O KADAR SEVİYORUZ Kİ

I

Kedilerin Yönelimi.....	171
Glenda'yı O Kadar Seviyoruz ki.....	177
Tarantulalı Hikâye	186

II

Bir Not Defterindeki Metin	201
Gazete Kesikleri.....	220
Geri Dönüş Tangosu	236

III

Klon	257
Bir Kral ve Bir Prensın İntikamı Teması Üzerine Not	274
Graffiti.....	279
Kendime Anlattığım Hikâyeler.....	285
Möbius Şeridi.....	298

UYGUNSUZ ZAMANLAR

Denizdeki Şişe.....	319
Etap Sonu	327
İkinci Yolculuk	339
Satarsa	355
Gece Okulu.....	373
Uygunsuz Zamanlar	399
Kâbuslar.....	417
Bir Öykü İçin Günlük	429

Lucas Diye Biri

Propos de mes Parents:

“Pauvre Léopold!”

Maman:

“Cœur trop impressionnable...”

Tout petit, Léopold était déjà singulier.

Ses jeux n'étaient pas naturels.

*A la mort du voisin Jacquelin, tombé d'un prunier,
il a fallu prendre des précautions. Léopold grimpait
dans les branches les plus mignonnes de l'arbre fatal...*

*A douze années, il circulait imprudemment sur
les terrasses et donnait tout son bien.*

*Il recueillait les insectes morts dans le jardin
et il les alignait dans des boîtes de coquillages
ornées de glaces intérieures.*

Il écrivait sur des papiers:

Petit scarabée – mort.

Mante religieuse – morte.

Papillon – mort.

Mouche – morte...

Il accrochait des banderoles aux arbres du jardin.

*Et l'on voyait les papiers blancs se balancer
au moindre souffle du vent sur les parterres de fleurs.*

Papa disait:

“Étudiant inégal...”

*Cœur aventureux, tumultueux et faible.
Incompris de ses principaux camarades
et de Messieurs les Maîtres. Marqué du destin.*

.....
*Papa et Maman:
"Pauvre Léopold!"¹*

Maurice Fourré
La nuit du Rose-Hôtel

1. (Fr.) Annemle babamın sözleri: "Zavallı Léopold!" Annem: "Yüređi aşırı hassastı... Léopold daha çok küçükken bile tuhaf bir çocuktu. Oynadığı oyunlar normal değildi. Komşumuz Jacquelin'in bir erik ağacından düşüp ölmesi üzerine önlemler almak gerekti. Léopold ölümcül ağacın en ince dallarına tırmanıyordu... On iki yaşında teraslarda pervasızca dolaşüyor ve her şeyini başkalarına veriyordu. Bahçeden ölü böcekleri topluyor ve onları deniz kabuğundan yapılmış içi aynalı kutulara yan yana diziyordu. Kâğıtlara şöyle yazıyordu: Küçük bir bokböceği – ölü. Peygamberdevesi – ölü. Kelebek – ölü. Sinek – ölü. Bahçedeki ağaçlara kâğıttan şeritler asıyordu. Ve beyaz kâğıtların en ufak bir esintide çiçek tarhlarının üzerinde salındığı görölüyordu." Babam şöyle diyordu: "İnişli çıkışlı öğrenci... Maceraperest, çalkantılı ve zayıf bir yürek. Onu ne arkadaşları anlıyor ne de Sayın Öğretmenleri. Kaderi belli." Annem ve babam: "Zavallı Léopold!" (Ç.N.)

I

LUCAS, HİDRAYLA SAVAŞLARI

Şimdi yaşı günbegün ilerlerken onu öldürmenin öyle kolay bir şey olmadığını fark ediyor.

Bir hidra olmak kolay ama onu öldürmek kolay değil, çünkü onu öldürmek için kafalarını (görüşüne başvurulabilecek yazarlara ya da hayvan ansiklopedilerine göre bunların sayısı yedi ile dokuz arasında değişiyor) kesmek gerekse de, içlerinden en az bir tanesinin sağlam kalması lazım, zira hidra Lucas'ın ta kendisi ve onun istediği hidralıktan kurtulup sadece Lucas olarak kalmak, çok başlılıktan tek başlılığa geçiş yapmak. Senin de bu hale düştüğünü görmek isterdim, diyor Lucas hidrayla asla bu tür sorunlar yaşamamış ve kılıcıyla daldıktan sonra onu yedi ya da dokuz fıskiyesinden kanlar fışkıran göz alıcı bir havuza dönüştürmüş olmasından ötürü kıskandığı Herakles'e. Hidrayı öldürmek başka, bir zamanlar sadece Lucas olan ve tekrar o haline dönmeyi arzulayan hidra olmak başka. Mesela bir kılıç darbesini plak koleksiyonu yapan kafaya, bir diğeriniyse pipoyu şaşmaz bir şekilde yazı masasının sol tarafına bırakırken, içinde keçeli kalemlerin bulunduğu bardağı daima sağ tarafa ve biraz geriye koyan kafaya indiriyorsun. Şimdi sıra sonuçları değerlendirmeye geliyor.

Hımmm, ortada elde edilmiş bir başarı var, çünkü

eksilen iki kafa, bu trajik durum karşısında endişeli bir şekilde düşüncelere dalan geri kalanlarda belli bir krize sebep oluyor. Bir başka deyişle, en azından bir süre için Venosa prensi Gesualdo'nun madrigal serisini acilen tamamlama ihtiyacını saplantı haline getirmeyi bırakıyor. (Lucas'ta seriden iki plak eksik, bunlar piyasada tükenmiş ve yeniden çıkacakmış gibi de görünmüyorlar ki bu diğer plakların varlığını da biraz anlamsız kılıyor. Böyle düşünen, arzulayan ve onu yiyip bitiren kafa ölsün net bir kılıç darbesiyle.) Ayrıca pipoyu almaya gidince onun yerinde olmadığını fark etmek de tedirginlik yaratacak denli yeni bir durum. Bu düzensizlik arzusunun keyfini çıkaralım ve bir kılıç darbesi de eve kapanma, lambanın yanındaki okuma koltuğu, az soda ve iki buzlu altı buçuk viskisi ve öncelik sırasına göre yığılmış dergiler bağımlısı kafaya indirelim.

Lakin hidrayı öldürüp Lucas'a geri dönmek çok zor, bunu artık kanlı çarpışmanın ortasına geldiğinde hissediyor. Başlangıç olarak yazı masasının sağdan ikinci çekmesinden çıkardığı boş bir sayfaya onu betimliyor, oysaki gözünün önünde her taraf kâğıt dolu, ama hayır efendim, törensel olan bu, inşaatın tepesine yerleştirilmiş bir vinci andıran ve ışığın açısı falan hassasiyetle dengelenmiş dört pozisyonlu, uzayabilir, yüz vatlık İtalyan lambadan ise hiç bahsetmeyelim. Şimşek gibi bir kılıç darbesi de şu oturan Mısırlı kâtip kafaya. Bir tane daha gitti, of be. Lucas kendine yaklaşıyor, olay şimdi güzelleşmeye başlıyor.

Daha kaç tane kafa kesmesi gerektiğini asla bilemeyecek çünkü telefon çalıyor ve bu Claudine, bir Woody Allen filminin gösterildiği sinemaya ko-şa-rak gitmekten bahsediyor. Görüldüğü kadarıyla Lucas kafaları, yapması gerektiği gibi, ontolojik sırayla kesmemiş olacak ki ilk tepkisi, hayır, kesinlikle olmaz, Claudine hattın diğer tarafında bir yengeç gibi fokurduyor, Woody Allen Woody

Allen, diye tutturuyor, Lucas da ona, bak tatlım, benim iyiliğimi istiyorsan hiç üsteleme, diyor, sırf senin Woody Allen'ın geldi diye, her tarafından plazma ve Rh faktörü fişkıran bu kan revan içindeki kapışmayı bırakıp aşağıya inebileceğimi nasıl düşünürsün, hayatta başka değerlerin de olduğunu anla. Hattın diğer ucunda Annapurna Tepesi telefona çarpılan ahize efektiyle yerle bir edilince, Lucas işe zamanı düzenleyen, bağdaştıran ve hiyerarşik sıraya koyan kafayla başlasaymış daha uygun davranmış olacağını anlıyor, böylece belki de her şey birden gevşeyecek ve o zaman pipo Claudine keçeli kalemler Gesualdo ve tabii ki Woody Allen farklı sekanslarda yerlerini alacaklardı. Artık çok geç, artık Claudine yok, artık kapışmayı anlatmaya devam etmek için sözcükler bile yok zira ortada kapışma yok, geride her zaman daha otoriter bir başkası kalacaksa kafa kesmek neye yarar ki? En iyisi şu mektuplara gecikmiş cevapları yazmalı, on dakika sonra buzlu ve sodalı viski, kafaların yeniden çıktığı çok açık, onları kesmek hiçbir işe yaramadı. Lucas ağızlarından bütün dişlerini gözler önüne seren sırtışların yayıldığı hidrayı banyo aynasında görüyor. Tam yedi kafa var, her on yıl için bir tane; en kötüsü de, eğer hidraller konusunda uzman kişilerin dedikleri doğruysa iki tane daha çıkabilir kuşkusuyla yaşayacak, tabii ki ömrü vefa ederse.

LUCAS, ALIŐVERIŐLERİ

Tota'nın inip bir kutu kibrit almasını istediđi Lucas, Őehirde bunaltıcı sıcakların hųkųm sųrmesinden ųtųrų evden ųzerinde pijamalarıyla ųıkıyor ve kibriti almadan ųnce sodalı bir aperitif devirmeye karar vererek ųiŐko Muzzio'nun kafesine dalıyor. Bu asil hazmettirici iĳkinin yarısına geldiđi sırada arkadaŐı Juárez de onun gibi ųzerinde pijamalarıyla kafeye giriyor ve onu gųrųnce kız kardeŐinin ųok ųiddetli bir kulak ađrısı ųektiđini, ama ortada reĳete olmadıđı iĳin eczacının ona sakinleŐtirici damlayı satmak istemediđini, ųųnkų damlanın daha ųnce mahalledeki dųrt hippiyi elektrik ųarpmıŐa dųndųren bir tųr halųsinojen iĳerdiđini anlatmaya baŐlıyor. Ama eczacı seni iyi tanıyor, damlayı sana verir, hadi hemen benimle gel, zavallı Rosita acıdan ųyle bir kıvranıyor ki onu ųyle gųrmeye dayanamıyorum.

Lucas hesabı ųdųyor, kibrit almayı unutuyor ve Juárez'le birlikte gittiđi eczanedeki ihtiyaer Olivetti onlara bunun mųmkųn olmadıđını, bir ųey yapamayacađını, baŐka bir kapıya gitmelerini sųylųyor, iŐte tam o sırada karısı arka odadan elinde bir Kodak fotođraf makinesiyle ųıkıyor, Senyor Lucas, sizin buna film takmayı bildiđinize eminim, iĳeride bizim kızın dođum gųnųnų kutlarken makinenin filmi aniden bitti. Ama benim Tota'ya kibrit

götürmem gerek, diyen Lucas, Juárez ayağına bastıktan ve ihtiyar Olivetti tarafından o tiksiniç damlayla ödüllendirileceğini anladıktan sonra Kodak'a film takma işine gönüllü oluyor, Juárez ona şükranlarını sunduktan sonra oradan söylenerek çıkarken hanımefendi çok mutlu bir şekilde Lucas'ı kolundan tutup doğum gününe götürüyor, Doña Luisa'nın yaptığı tereyağlı turtanın tadına bakmadan gidemezsiniz, Lucas turtadan beşinci dilimi yerken nice mutlu yıllar dilediği kızın ona cevabı bir mide gurultusu biçiminde oluyor. Hep birlikte "hepi börtdey tu yu" şarkısını söylüyorlar ve portakal suyu dolu kadehler bir kez daha havaya kalkıyor, ama oradakilerin bu konuda tecrübesi olmadığından fotoğrafları çekme işini de üstlenen Senyor Lucas için hanımefendinin buz gibi bir birası var ve Lucas, dikkat, çekiyorum, bu flaşlı ve şimdi bir tane de avluda, çünkü kız saka kuşu da çıksın istiyor.

"Pekâlâ," diyor Lucas, "benim artık gitmem gerek, çünkü dediğim gibi, Tota..."

Cümle asla tamamlanamayacak çünkü eczaneden bağırışlar, çağırışlar, talimatlar yükseldiği işitiliyor, Lucas ne olup bittiğine bakmaya koşarken, bu vesileyle kaçıp giderim diye düşünüyor ve orada Salinsky ailesinin erkek fertleriyle karşılaşılıyor, ortalarında sandalyeden düşmüş olan ihtiyar Salinsky var, hemen yanda oturdukları için getirmişler ve kuyruksokumu kemiğinde bir kırık ya da daha vahim bir şey yoksa doktoru hiç rahatsız etmeyecekler. Lucas'la çok samimi olan ufaklık Salinsky onu pijamasından yakalıyor ve ihtiyarın çok sert olduğunu ama avlunun betonunun ondan da sert olduğunu söylüyor, bu yüzden ölümcül bir kırık ihtimalini dışlamamak gerekiyor zira ihtiyarın suratı yemyeşil oldu ve her zamanki alışkanlığı olan kıcını ovuşturmayı bile başaramıyor. Bu çelişkili ayrıntı ihtiyar Olivetti'nin de gözünden kaçmadığı için karısını hemen telefon etmeye gönderi-

yor ve daha dört dakika olmadan bir ambulansla iki sedyeci kapının önünde beliriyor, Lucas kim bilir hangi sebeple çocuklarını tamamen yok sayarak onun boynuna sarılan ihtiyarın ambulansa binmesine yardım ediyor ve sonra tam aşağı ineceği sırada sedyeciler kapıyı suratına kapatıyorlar çünkü pazar günü Boca-River maçını tartıştıkları için hasta yakınlarının bunu bölmesi söz konusu dahi olamaz. Netice itibarıyla Lucas süpersonik kalkışla birlikte kendini yerde buluyor ve ihtiyar Salinsky yattığı yerden, oh olsun, evlat, benim ne çektiğimi şimdi anlamışsındır, diyor.

Kentsel yumağın diğer tarafında bulunan hastanede Lucas'ın olayı anlatması gerekiyor, ama bu iş hastanede olunca bayağı bir zaman alıyor ve siz akrabası olmalısınız, hayır, aslında değilim, o halde burada ne işiniz var, izin verin size neler olduğunu açıklayacağım, pekâlâ ama önce bana kimlik belgenizi gösterin, gördüğünüz gibi evden pijamalarımınla çıktım doktor, pijamanızın iki cebi var, evet öyle ama mevzu şu ki Tota, bana bu ihtiyarın adının Tota olduğunu söylemeyeceksiniz herhalde, demek istediğim Tota'ya bir kutu kibrit almam gerekiyor ve tam o sırada Juárez geldi ve... Of pekâlâ, diye içini çekiyor doktor, ihtiyarın külotunu indir, Morgada, siz gidebilirsiniz. Ailesi gelip bana bir taksi parası verene kadar burada kalacağım, diyor Lucas, bu halimle otobüse binemem. Ne fark eder ki, diyor doktor, günümüzde çok fantezi kıyafetler giyiliyor, moda o kadar hızlı değişiyor ki, onun yatar pozisyonunda bir röntgenini çekin, Morgada.

Salinsky'ler bir taksiden boşalınca Lucas onlara haberleri veriyor ve ufaklık ona taksi parasını tam olarak uzatıyor ama dayanışmacılık ve yoldaşlığından ötürü ona şükranlarını sunması beş dakika sürüyor. Bu arada bütün taksiler ortadan kayboluyor, ama Lucas daha fazla kalmaya dayanamayacağı için oradan sokak aşağı uzuyor

ama mahallenin dışında pijamayla dolaşmak biraz garip kaçıyor, bunun çıplak gezmekten bir farkı olmadığını asla düşünmemişti, daha fenası külüstür bir otobüs bile geçmiyor, derken en sonunda bir 128 geliyor ve Lucas'ın aralarında ayakta dikildiği iki kız ona şaşkın bakışlarla bakıyorlar, ardından yaşlı bir kadın oturduğu koltuktan gözlerini pijamanın çizgilerinde yukarı doğru kaydırırken sanki kabarıklıkları çok az gizleyen bu kıyafetin edep derecesini ölçmek istermiş gibi bir hali var, Santa Fe ve Cánning caddelerinin kesiştiği nokta bir türlü gelmek bilmiyor, bu gayet normal çünkü Lucas'ın bindiği otobüs Saavedra'ya gidiyor, bunun üzerine inip iki ağaççık ve bir kırık taraktan başka bir şeyin bulunmadığı bir tür çayırda beklemeye başlıyor, Tota şu anda çamaşır makinesinin içindeki bir panter gibidir herhalde, dile kolay tam bir buçuk saat oldu, şu lanet olası otobüs ne zaman gelecek?

Belki de artık hiç gelmeyecek, diyor kendi kendine Lucas sanki uğursuz bir fikir kafasına dank etmiş gibi, belki de bu Mutasım'ın uzaklaşması gibi bir şeydir, diye düşünüyor kültürlü Lucas. Ağzında diş kalmamış yaşlı bir kadının usulca yanına sokulup ona, acaba kibritiniz var mıydı? diye sorduğunu neredeyse fark etmiyor.

LUCAS, VATANSEVERLİĞİ

Pasaportumdaki sayfalar arasında en sevdiğim üzerlerinde yenilemeler ve yuvarlak / üçgen / yeşil / kare / siyah / oval / kırmızı vize pulları bulunanlar; Buenos Aires'ten imgelerim arasındaysa Riachuelo üzerindeki feribot, İrlanda Meydanı, Agronomía'nın bahçeleri, belki de çoktan kapanmış birkaç kafe, aşağı yukarı Maipú ile Córdoba caddelerinin kesiştiği noktadaki dairede bir yatak, yazın gece yarısında limanın kokusu ve sessizliği, Lavalle Meydanı'nın ağaçları.

Ülkemden bende Mendoza'nın kanallarından bir koku, Uspallata'nın kavakları, La Rioja'da Velasco Tepesi'nin koyu mor rengi, 1942 yılı yapımı bir trenle Salta'dan Misiones'e giderken Pampa de los Guanacos'ta görülen Chaco'lu yıldızlar, Saladillo'da bindiğim bir at, Florida Sokağı'ndaki Boston'da içtiğim Gordon ciniyle hazırlanmış Cinzano kokteylinin tadı, Colón Tiyatrosu'nun bende hafif alerji yapan koltuk bölümünün kokusu, Carlos Beulchi ve Mario Díaz'lı boks maçlarında Luna Park'ın lüks koltukları, sabaha karşı gittiğimiz bazı sütlü tatlıcıları, Once Meydanı'nın çirkinliği, masumiyetimizi koruduğumuz yaşlarda *Sur* dergisi okumaları, Roberto Arlt ve Castelnovo'nun çıkardıkları *Claridad* dergisinin elli kuruşa satılan nüshaları ve tabii ki, kimi avlular ve şimdi burada adını vermediğim gölgelerin yanı sıra bazı ölümler.

LUCAS, ŞOVENİZMİ

Önemli tarihsel olayların yıldönümlerini kutlamaya ya da Fangio, Monzón gibi milli sporculara hayranlık duymaya çok taraftar olduğu zannedilmesin. Çocukluğunda elbette ki Firpo'nun San Martín'den, Justo Suárez'inse Sarmiento'dan çok daha iyisini yapabildiğini düşünüyordu, ama daha sonra yaşam yavaş yavaş askerî ve sportif tarihin forsunu söndürdü, bunun peşinden bir tabuları yıkma ve özeleştirme dönemi geldi, eski milliyetçi sembollerden sadece orada burada kırıntılar kaldı ve güneş tanrı Febo kendini nadiren gösteriyor.

Başkalarını ya da kendini ne zaman ölene kadar başımız dik, ölene kadar Arjantinli diye mırıldanırken yakalasa gülmeden edemiyor, çünkü onun Arjantinliliği –neyse ki– başka bir şey, ama bu şeyin içinde de bazen geçmişten gelen minik şan ve şeref (Milli Marş'ta dediği gibi, ebedî olsunlar) parçacıkları su yüzüne çıkabiliyor ve işte o zaman Lucas, King's Road'un ya da Havana'da kordonun tam ortasında arkadaşlarının seslerinin arasında kendi sesini, hayatında Kreol usulü ızgara kaburga yememiş olanın etin ne olduğunu bilmediği, süt tatlısının yerini hiçbir tatlının tutmayacağı ya da hiçbir kokteylin La Fragata'da (hâlâ öyle mi, okur?) ya da Saint James'te (hâlâ öyle mi, Susana?) hazırladıkları Demaría

ile kıyas kabul etmeyeceği türünden bir şeyler söylerken duyuyor.

Arkadaşları doğal olarak Venezuelalı ya da Guatemalalı tarzı öfkeyle tepki veriyorlar ve onu izleyen dakikalarda gastronomi, botanik, tarım ve hayvancılık ya da bisiklet sporu hakkında sana daha sonra aktaracağım süper şoven bir tartışma başlıyor. Böyle durumlarda Lucas küçük bir köpek gibi davranıyor ve kapışmaları için meydanı büyüklere bırakıyor, bu arada o kendi kendini zihinsel olarak cezalandırıyor ama çok fazla değil, netice itibarıyla bana söyler misiniz, en iyi timsah derisi çantalar ve yılan derisi ayakkabılar nerede yapılıyor?

LUCAS, BAHÇESEVERLİĞİ

Resmin ortasında sardunyalılar var, ama aynı zamanda da morsalkımlar, yaz, akşam beş buçukta mate saati, dikiş makinesi, terlikler, hastalıklar ve ailevi tatsızlıklar üzerine ağır ilerleyen sohbetler ve birden iki sandalyenin arasında imzasını bırakan bir tavuk ya da onunla çokbilmiş bir şekilde dalga geçen güvercinin peşindeki kedi. Bütün bunlar ipe serili ıslak çamaşır, mavimtırak kola ve çamaşır suyu kokuyor; emeklilik, tasnif edilmiş fatura ya da kızarmış börek kokuyor ve neredeyse her seferinde komşunun radyosundan tangolar ve Geniol marka aspirin ya da hepsinden daha iyi olan Cocinero marka ayçiçekyağının reklamları duyuluyor, çocuklar dipteki boş arsada bezden bir topu tekmeliyorlar ve Beto ayağının ucuyla dokunarak golü atıyor.

Her şey o kadar bildik, o kadar önceden söylenmiş ki, Lucas sırf utancından başka çıkışlar arıyor ve anının tam ortasında, Pepa Teyze'nin apandisit ameliyatını tüm trajik ayrıntılarının yanı sıra anesteziyenin kaynaklanan korkunç bulantıların canlı tasvirini ya da Alejandro Dayı'nın mateleri birbiri ardına içtikçe gömüldüğü ve kolektif iç çekişler ve her şey daha da kötüye gidiyor, Josefina, lanet olası ülkeye güçlü bir hükümet lazım, faslıyla zirveye ulaşan Bulnes Sokağı'nın ipotek hikâyesini bir

kez daha dinlememek için o saatte nasıl Homeros ve Dickson Carr okumak için gariban odacığına kapandığını hatırlamaya karar veriyor. Neyse ki Flora orada ve bana Clark Gable'ın *La Prensa*'da çıkan fotoğrafını gösterip kulağıma *Rüzgâr Gibi Geçti*'nin en önemli anlarını fısıldıyor. Bazen büyükanne Francesca Bertini'yi, Alejandro Dayı'ysa güzelliği dillere destan Barbara La Marr'ı hatırlıyordu, ah senin şu vamp kadın düşkünlüğün, siz erkekler hep aynısınız, Lucas yapacak bir şey olmadığını, tekrar bahçeye döndüğünü, etrafı küçük güvercinler ve incecik siyah bir çizgiyle çevrili elle yapılmış kartpostalın zaman aynasının kenarında sonsuza dek iliştilmiş halde kalmaya devam edeceğini anlıyor.

LUCAS, İLETİŞİMLERİ

Sadece yazmakla kalmayıp diğer tarafa geçmekten ve diğerlerinin yazdıklarını da okumaktan hoşlandığı için, Lucas bazı şeyleri anlamının bu denli zor olmasına şaşırır. Konu bunların özellikle girift (ne korkunç bir sözcük, diye düşünür elinin ayasıyla onları yoklayıp renk, koku ya da dokunumlarına göre benimseme ya da reddetme kararını veren Lucas) sorular olması değil, ama onunla okuduğu şeyin arasına sanki birden kirli bir cam giriyormuş gibi olmasıdır, işte o noktada yaşanan sabırsızlık, zorlama bir yeniden okuma, metinle cebelleşme ve sonunda derginin ya da kitabın en yakın duvara kadar büyük uçuşu ve hemen akabinde ıslak cup sesiyle yere düşüşü.

Okumalar böyle son bulduğunda, Lucas iletenle iletilen arasındaki görünüşte apaçık aktarımın başına yolda hangi lanet olası şeyin gelmiş olabileceğini kendine sorar. Doğrusu bunu sormak onu üzer, çünkü onun durumunda bu asla kafa yorulacak bir sorun değildir ve yazısının havası ne kadar acayip geçiş süreçleri ne kadar zorlu olursa olsun, illaki bir şeyler diğer tarafa geçer çünkü Lucas gelişin açık olup olmadığını ve geçişin çok büyük engellerle karşılaşmadan işleyip işlemediğini doğrulamayı bir an dahi bırakmaz. Okurların kişisel durumları onun çok az umurundadır, çünkü çoğu kez üste tam

oturan gizemli bir çok biçimliliğe sahip bir ölçünün varlığına inanır ve bu yüzden ne gelişte ne de gidişte taviz vermeye gerek vardır: Yazı dışarıdan alınmış olandan değil, kendi özünden doğduğu müddetçe onunla diğer insanlar arasında daima bir köprü vazifesi görecektir. En uçuk kaçık icatlarında bile aynı zamanda son derece basit, son derece çocuksu bir taraf vardır. Esas önemli olan ötekiler için değil kendin için yazmaktır, ama kişinin kendisi aynı zamanda ötekiler de olmalıdır; işte o kadar *elementary, my dear Watson*¹, o kadar ki insanda şüphe uyandırır ve sakın gönderici, ileti ve alıcı arasındaki bu doğrulamada gayriihtiyari bir demagoji olmasın diye kendine sormadan edemez. Lucas elinin ayasındaki alıcı sözcüğe bakar, tüylerini hafifçe okşar ve onu belirsiz arafına geri yollar; alıcı zerre kadar umurunda değildir, zira o hep elinin altındadır ve onun okuduğunu yazmaya, yazdığını da okumaya devam edecektir, o halde bunca kafa ütüleninin ne anlamı var ki?

1. "Basit, sevgili Watson." Sherlock Holmes'a atfedilen, ünlü dedektifin dostu Dr. Watson'a söylediği meşhur söz. (Y.N.)

LUCAS, İNTERPOLASYONLARI

Yugoslav yapımı bir belgesel filmde yumurtalarını tüm imkânlarıyla korumak için dişi ahtapotun içgüdüsünün nasıl devreye girdiği ve diğer savunma önlemlerinin yanı sıra kuluçkanın sürdüğü iki ay boyunca mürenlerin saldırısına uğramamak için yosunları yığıp onların arkasına saklanarak kendine nasıl kamuflej yarattığı görülüyor.

Herkes gibi Lucas da görüntüleri antropomorfik bir biçimde izliyor: Ahtapot kendini korumaya *karar veriyor*, yosunları *topluyor*, onları sığınağının önüne *yığıyor* ve arkasına *saklanıyor*. Ama elde daha iyi bir şey olmasından ötürü ilk açıklama denemesinde yine antropomorfik bir biçimde *içgüdü* olarak adlandırılan bütün bunlar her türlü bilincin, ne kadar temel olursa olsun her türlü bilginin dışında gerçekleşiyor. Lucas kendince olaya şöyle dışarıdan iştirak etmek için çaba gösterse de, ne anlayacak ki? Silindirlerdeki pistonların hareketi ya da bir sıvının eğimli bir yüzeyde aşağı akışı kadar onun empatilerine uzak bir *mekanizma* bu.

Dikkat çekici derecede kederlenen Lucas kendi kendine yegâne olasılığın bir tür interpolasyon olduğunu düşünüyor: Ama bu da, o anda düşünmekte olduğu şey de, zihninin anladığını ve kontrol ettiğini zannettiği bir

Yalnız uyuduğumda, yatak olduğundan daha büyük ve daha soğuk görüldüğünde kendime hikâyeler anlatıyorum, ama Niagara orada olduğunda ve benden önce uyuduğunda da onları kendime anlatıyorum, küçük bir salyangoz gibi kıvrılıyor ve sanki o da kendine bir hikâye anlatıyormuşçasına keyifli mırıltılar arasında uykuya dalıyor.

Julio Cortázar öykülerinin üçüncü ve son cildi *Kendime Anlattığım Hikâyeler*, yazarın hayattayken yayımladığı son üç öykü derlemesini içeriyor: *Lucas Diye Biri* (1979), *Glenda'yı O Kadar Seviyoruz ki* (1980), *Uygunsuz Zamanlar* (1982).

Cortázar'ın aşka, cinselliğe, sanata ve modern zamanlara dair çözümlenmeleri, gerçeküstüne ve rüyalara yaklaşımı, oyuncu deneyselliği bu öykülerde kesişiyor.

Ötekinin Rüyası, Ayak İzlerinde Adımlar ve Kendime Anlattığım Hikâyeler, Arjantin edebiyatının temel taşlarından Cortázar'ın Türkçedeki en kapsamlı öykü külliyatını meydana getiriyor.

#arjantinodebiyatı #fantastik #büyülgöççekçilik #deneyselyazın

 can

can yayinlari.com | f | | can yayinlari

Öykü

ISBN 978-995-07-1132-6

9 789750 741326